

Magnus Thorstensson, 08-677 28 06
magnus.thorstensson@energiforetagen.se

Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se
i.e.remissvar@regeringskansliet.se

Energiföretagen Sveriges remissvar på Energimarknadsinspektionens rapporter Genomförandeplan med tidsplan för att förbättra elmarknadens funktion samt Förslag till tillförlitlighetsnorm för Sverige, Dnr I2021/00006

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen vill tacka för möjligheten att lämna synpunkter på Energimarknadsinspektionens (Ei) rapporter och vill framföra följande:

Ei:s förslag till tillförlitlighetsnorm för Sverige

Energiföretagen har under en längre tid påpekat att det är otydligt vilka krav som samhället egentligen ställer på kraftsystemet och därför efterlyst ett leveranssäkerhetsmål. Föreningen välkomnar därför att det nu givits ett förslag på tillförlitlighetsnorm. Vi menar att målet nu snarast bör fastslås och att lämpliga myndigheter ges relevanta instruktioner för att möjliggöra ett uppfyllande, samt att nödvändiga lag- och förordningstexter förändras i enlighet, t.ex. regelverket kopplat till dagens effektreserv.

Energiföretagen instämmer i Ei:s förtydligande att tillförlitlighetsnormen inte ensam är att betrakta som ett leveranssäkerhetsmål för Sverige. Leveranssäkerheten kan mycket förenklat beskrivas som en funktion av hur tillgängliga resurser utnyttjas givet uppsatta gränser för driftsäkerheten. Mot bakgrund av de senaste årens kraftiga begränsningar i överföringskapacitet i Sverige, och i förbindelserna med omvärlden, menar Energiföretagen att det även behöver fastställas ett ambitiöst mål för överföringskapaciteten i det svenska stamnätet.

Just mot bakgrund av de omfattande överföringsbegränsningar är det därför olyckligt att utgångspunkten är ett nationellt perspektiv. Under antagandet om intakt överföringsförmåga kan beräkningarna visa på resurstillräcklighet på nationell nivå, medan den faktiskt tillgängliga överföringskapaciteten kan innebära resurstillräcklighet i enskilda elområden. Genom ett nationellt perspektiv bortses även från att värderingen av VOLL kan variera mellan olika elområden.

Föreningen instämmer i att det visserligen är svårt att bedöma utvecklingen för en längre tid, men med tanke på ledtiderna för nya investeringar behövs längre framförhållning än fem år.

Av rapporten framgår att den största möjliga kapacitetsbristen uppgår till 1750 MW baserad på en metod för att analysera effekttillräcklighet. Det framgår att i studien används slumpmässiga avbrott på produktion och överföringsförbindelser baserade på historiska utfall. Detta väcker frågor om hur den pågående trenden med sjunkande överföringsförmåga är beaktad, och likaså vad gäller det ökade behovet av stödtjänster som i mindre utsträckning än tidigare täcks automatiskt av marknadsutfallet på marknaderna dagen före och intradag.

Den ökade komplexiteten och tillhörande utmaningar för leveranssäkerheten har också uppmärksammats av Forsvarsmakten, som i sitt yttrande över Energimyndighetens förslag på nationell riskberedskapsplan för elförsörjningen skriver:

"Att elsektorn tillåter elsystemet att bli så pass komplext att den egna konstruktionen kan ge upphov till en elkris är en situation som elsektorn borde rätta till. Forsvarsmakten bedömer det som osäkert om de beskrivna elsystemen i planen kan leverera de förmågor som behövs under höjd beredskap."

Forsvarsmakten påpekar även att samtliga lagstadgade åtgärder för att säkerställa elförsörjningen under svåra påfrestningar inte återges, till exempel ö-drift och dödnätsstart.

Genomförandeplan med tidsplan för att förbättra elmarknadens funktion

Energiföretagen menar att Ei:s rekommendationer till åtgärder i stort är av karaktären "no-regret" och därför bör vidtas snarast. Dock finns delar av Ei:s förslag i rapporten *Ren Energi inom EU – ett genomförande av fem rättsakter* som inte är relevanta i detta sammanhang, medan andra behöver kompletteras eller utredas ytterligare. Detta gäller främst förslaget rörande oberoende aggregatorer och definitionen av systemansvarig för distributionssystem samt vad som ingår i rollen.

I rapporten nämns att Ei inlett en ny översyn av risksäkringsmöjligheterna på den svenska prissäkringsmarknaden. Energiföretagen vill i sammanhanget lyfta fram att vi inte delar den slutsats som Ei drog 2017 utan ser det som nödvändigt för elmarknadens effektivitet att Svk ges i uppdrag att bidra till likviditeten. Inte minst då detta skulle skapa ett tydligt incitament för stamnätsoperatörerna att upprätthålla en hög överföringsförmåga i det nordiska stamnätet vilket är av största vikt för leveranssäkerheten i de södra delarna av landet.

Energiföretagen är positiva till att trösklarna för nya aktörer och resurser sänks och välkomnar att förändringar redan har påbörjats exempelvis inom ramen för projektet Nordic Balancing Model. Dock måste det framhållas att möjliggörandet för nya aktörer och resurser inte kan vara ett mål i sig utan måste ställas i relation till en kostnadseffektiv måluppfyllelse. Föreningen vill betona vikten av att det

anläggs ett helhetsperspektiv. Införandet av nya processer och administrativa krav utan någon uppenbar nytta för driften av kraftsystemet innebär onödiga kostnader för systemets användare. Ett exempel på detta är Ei:s förslag för möjliggörande för oberoende aggregatorer vilket riskerar att dels underminera det generella kravet på balansansvar för alla aktörer, dels att alla aktörer inte bär de kostnader de åsamkar tredje part. Att sänka kraven för vissa aktörer innebär dessutom en snedvridning av konkurrensen.

Kravet på helhetssyn gäller givetvis även då kravbilderna höjs. Två sådana exempel är nya krav på produkterna FCR respektive mFRR. Med striktare krav finns en uppenbar risk att utbudet av nödvändiga förmågor minskar.

De senaste årens omfattande överföringsbegränsningar i stamnätet illustrerar ett kraftsystem med allt mindre marginaler. Informationen om vilka stödtjänster eller andra åtgärder som saknas för att upprätthålla överföringsförmågan i stamnätet är dock bristfällig.

Inte heller finns en tydlig incitamentsstruktur för marknadsaktörerna att tillhandahålla nödvändiga förmågor för att avhjälpa brister. Dagens situation är en blandning mellan anslutningskrav, reglerad prissättning/ersättning, marknadsprodukter och i något fall direkta eller indirekta subventioner i form av lättnader eller undantag, vilket inte är tillfredsställande.

Energiföretagen menar därför att Svenska kraftnät (Svk) snarast måste publicera sina behov av stödtjänster; vilka som efterfrågas, i vilka volymer över vilka tidsperioder. Detta i kombination med Svk:s föreslagna reformer för marknadsbaserad anskaffning för stödtjänster är nödvändigt för att marknadsaktörerna ska ta korrekta beslut om investeringar och på så sätt säkerställa tillgången till de resurser som behövs för ett effektivt fungerande kraftsystem.

Energiföretagen delar Ei:s uppfattning om nödvändigheten av snabbare publicering från reglermarknaden. I takt med att andelen planerbar elproduktion minskar ökar behovet av snabba prissignaler. Samtidigt vill vi dock också lyfta fram betydelsen av att prissignalerna är korrekta, speciellt vad gäller dagen före-marknaden där de största volymerna omsätts. Det är därför centralt att begränsningar i överföringssystemet är välgrundade ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är vår uppfattning att systemoperatörerna i dag är alltför passiva i förhållande till sin påverkan på marknaden, vilket har en negativ inverkan på resursutnyttjandet och marknads funktion. Systemoperatörerna bör därför åläggas att använda bästa tillgängliga information för att maximera utrymmet för dagen före-marknaden.

Föreningen konstaterar att systemoperatörerna i Danmark och Finland aktivt värderar möjligheten att utnyttja intra dag-marknaden som ett balanseringsverktyg. Detta är dock något som Svk förhållit sig negativa till. Svk bör därför anmodas att mer aktivt värdera möjligheten att använda ID-marknaden för att täcka nödvändiga behov.

Energiföretagen vill också framhålla betydelsen av att också anlägga ett framåtriktat perspektiv. Genom att bara ta utgångspunkt i nuläget förbises den kraftiga elektrifiering som förutses och de ledtider som krävs för nya investeringar. En förutsättning för en lyckad elektrifiering kräver ett robust elsystem vilket kräver stora investeringarna i såväl elnät som elproduktion.

För övrigt vill vi också påtala att en kapacitetsmekanism inte är ett stöd utan utgör ersättning för tillhandahållandet av efterfrågade tjänster.

Stockholm som ovan

Åsa Pettersson
VD Energiföretagen Sverige